

Plachetníci na konec světa v barvách Slezské univerzity

Autor: Martin Kůs

OPAVA, PATAGONIE, OHŇOVÁ ZEMĚ - V rámci spolupráce oboru Multimediální techniky, přednášeném na Ústavu fyziky Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, s polárníky z Masarykovy univerzity v Brně se v dubnu letošního roku vydal režisér a kameraman Petr Jančárek doslova na samý “konec světa“. Pedagoga, který již pátým rokem působí na Slezské univerzitě, pozval na pracovní výpravu do Patagonie a Ohňové země zakladatel české antarktické stanice Johanna Gregora Mendela prof. Pavel Prošek.

Během dvoutýdenní plavby na dvacetimetrové plachetnici Selma natáčeli v nejjižnějším cípu Jižní Ameriky první záběry pro chystaný dokument o práci českých vědců ve složitých podmínkách antarktické základny na Ostrově Jamese Rosse. A na vlastní kůži prožili jeden ze snů dobrodruhů, cestovatelů a námořníků – navštívili nejjižnější cíp zemské pevniny, za který je považován proslulý Hornův mys. Cestu zástupců českých univerzit významně podpořil přední tuzemský námořní dopravce, společnost Czechoslovak Ocean Shipping, která dlouhodobě logisticky spolupracuje na českém antarktickém výzkumu.

Petře, jak jste se vlastně dostal k tématu českého výzkumu Antarktidy?

Musím být upřímný - na počátku určitě nebyl nějaký dlouhodobý zájem o polární oblasti. Věděl jsem o existenci české antarktické stanice Johanna Gregora Mendela z médií, ale konkrétní zvědavost ve mne vzbudilo až několik poznámek přítele Miroslava Váši, který pro stanici projektoval nový systém solárních zdrojů energie. Moje čidla pro odhalení zajímavých a vzrušujících záležitostí najednou začala vysílat intenzivní signály...

Od blikajícího majáčku v hlavě k „dobytí“ Hornova mysu je ale určitě dlouhá cesta...

Bylo to vlastně spíš jednoduché, téměř obyčejné - na přednášce o Antarktidě, kterou jsem jednou navštívil v Brně, jsem se poprvé osobně potkal se zakladatelem stanice prof. Proškem a s jejím současným náčelníkem dr. Kaplerem. Ten pak na konferenci INAP 2013, pořádané Slezskou univerzitou, přednášel o využití audiovizuálních prostředků při dokumentaci polárního výzkumu. Oba brněnští vědci kromě zajímavého výkladu už na první pohled působili jako „správní chlapíci“, s nimiž by bylo možné bez problémů vyrazit i na složitější výpravu. Takže jsem se pak moc dlouho nerozmýšlel, když mi prof. Prošek zavolal a nabídl možnost vydat se s kamerou daleko na jih.

Jak konkrétně s výzkumem Antarktidy souvisí naše univerzita a její obor Multimediální techniky?

Natočit vědecký dokument, který osloví nejen odborníky, ale také širokou veřejnost včetně mladých lidí, je velká výzva. Takový film pak může například motivovat středoškoláky ke studiu přírodovědných a technických oborů, pomoci při přesvědčování veřejnosti o nutnosti investic do vědy, působit na politiky. Moc bych si přál, abychom se ukázali jako pracoviště schopné tak zajímavou látku, jakou je život a práce uzavřené skupiny vědců v těžkých podmínkách Antarktidy, uchopit a podílet se tím na propagaci české vědy. O chystaný dokument již projevila zájem Česká televize, jeho dokončovací práce přinesou potřebnou praxi našim studentům. A pokud se najdou sponzoři, můžeme uvažovat i o vypsání výběrového řízení na jedno studentské místo přímo na stanici. Velmi důležité je podle mne i budování dobrého jména naší školy v nejobecnější rovině, vysílání zpráv, že jsme schopni se podílet na důležitých a zajímavých projektech.

Ted' už můžete s určitým odstupem hodnotit – splnila cesta vaše původní očekávání? A jak vlastně probíhala?

Přes Madrid, Santiago de Chile a Buenos Aires jsme doputovali do nejjižnějšího města světa, do argentinské Ushuaiy, a nalodili se. Dvoustěžňová jachta Selma je moderní, úžasná loď, vybavená všemi přístroji a udělatky, potřebnými pro plavbu v nejextrémnějších podmínkách. Ale daleko podstatnější pro mne byla její úžasná polská posádka v čele s kapitánem Piotrem Kuźniarem a možnost spolupráce s Pavlem Proškem, s nímž jsme se do té doby moc neznali. Test lidské kompatibility, rámovaný palubou, vodou dvou oceánů a polsko-českým jazykovým prostředím dopadl naštěstí skvěle. Také jsme si samozřejmě vyzkoušeli potřebné filmařské postupy a technologie, naučili se chovat na lodi, respektovat bezpečnostní pravidla, občas vařit pro devět lidí... Opravdu - snadno si tam vzpomenete na knihy Julese Verna a určitě také na vlastní

dětské sny. Říkáte si pětkrát denně, že to snad ani není možné, že stojíte pod majákem na Hornově mysu, plavíte se okrajem Tichého oceánu, vstáváte do noční služby u kormidla...

Takže jste si své dojmy museli takříkajíc odpracovat?

Nebyli jsme v Ohňové zemi jako turisté kvůli osobnímu zážitku, ale kvůli práci, která musí přinést konkrétní výsledky. I když ten osobní rozměr je samozřejmě také významný. Naším úkolem bylo přivést kvalitní záběry a také se podílet na plavbě jako takové. Takže jsme přirozeně pomáhali s lany i plachtami a jednou za čtyři dny se starali o kuchyň a čistotu na lodi. Během cesty jsem si také uvědomil, jak důležité je mít pro umělecké či akademické aktivity podporu osvědčených lidí z podnikatelského prostředí. Mezi ně patří například Ing. Dušan Jamný a firma Czechoslovak Ocean Shipping, která dlouhodobě logisticky spolupracuje s českými polárníky. Svým podnikáním vytvářejí nějakou hodnotu a část z ní věnují na podporu vědy a její propagace. Také bych rád připomenul velmi pozitivní roli českých diplomatů, kteří snažení našich vědců velice pomáhají.

Když se podíváme na mapu, vyrazili jste z nejjihnějšího města světa, argentinské Usuaiy, na jih a potom...

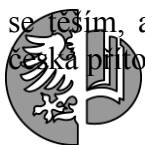
Nejprve jsme propluli soustavou kanálů směrem k východnímu pobřeží Ohňové země a pak teprve obrátili k jihu, k Hornovu mysu. Tam jsme se chvíli zdrželi na pevnině, potráslí si rukou s osamělým strážcem majáku a vydali se zpět na sever a pak čistě západním směrem k Pacifiku. Tady jsme pár dní zažili počasí typické pro tuhle oblast, tedy vítr, déšť, velké vlny... A opět jsme se skryli mezi ostrůvky a ostrovy, abychom dělali nejrůznější výsadky na pevninu a mohli nafilmovat zdejší přírodu. Skončili jsme po patnácti dnech plavby v chilském městě Punta Arenas, které je tradičním nástupištěm pro antarktické výpravy, ať už probíhá doprava letecky nebo po moři.

Kam vítr zavane Selmu v příštích dnech a týdnech?

Naše cesta se uskutečnila v rámci propagační etapy velkolepého projektu, který vyvrcholí pokusem o světový rekord v dosažení nejjihnější zeměpisné šířky na plachetnici této kategorie. Na akci spolupracují lidé z firmy Czechoslovak Ocean Shipping, a tak jsme se mohli přifařit. Celá expedice se jmenuje „SELMA – ANTARKTIDA – VYTRVALOST“ a primárně jde o akci polských jachtařů. Ale finální částí v roce 2015, tedy pokusu o světový rekord, se v oblasti Rossova moře zúčastní dva čeští jachtaři a jedním z nich bude právě šéf antarktických logistiků Dušan Jamný. Tam už to nebude žádná legrace, jde o nejdrsnější oblast všech světových moří a do ní už mohou jen zkušení mořští vlci, ne takoví jachtařští amatéři jako my.

Antarktida je bezesporu nejdrsnějším světadílem, královstvím věčného ledu, zemí nikoho. Co našim čtenářům prozradíte o ní?

Že se s ní teprve teoreticky seznamuji, poslouchám ty, kteří ji znají, čtu si a pokorně čekám, jestli mne k sobě bílý kontinent pustí a co se mnou udělá. Na Antarktidu

se řeším, ale zeptejte se raději prof. Proška, který má největší zásluhu na tom, že je česká přítomnost na ní zřetelná, účelná a oceňovaná.

A Váš největší dojem z Ohňové země?

Kromě zkušenosti z plavby a ověření, že i v takových podmínkách lze natáčet dnes dostupnou technikou, to určitě byl ledovec Garibaldi. Nebudu se tu rozpovídat, čtenáři se na něj mohou podívat na doprovodném videu. A jestli dovolíte jednu poznámku, která je vyvolaná naprostou shodou náhod, tak rád inzeruji, že tento týden v České televizi půjde v premiéře můj dokument, který je také o Garibaldim... Ale o jiném, o italském křižníku, potopeném za 1. světové války rakousko-uherskou ponorkou, a o příběhu českých potápěčů, kteří za dramatických a tragických událostí našli jeho vrak. Pokud by to někoho zajímalo, tak se bude vysílat v neděli 15. června ve 20 hodin na ČT2.

Ukázku z připravovaného dokumentu o expedici najdete na adrese:
<https://www.youtube.com/watch?v=GBUIvq0Etr4>

Bc. Martin Kůs, vztahy s veřejností
Slezská univerzita v Opavě
Olbrichova 25, 746 01 Opava
telefon: 739 720 126, e-mail: martin.kus@slu.cz

Slezská univerzita v Opavě vznikla po listopadu 1989 nejprve jako dvě fakulty Masarykovy univerzity v Brně a následně Zákonem České národní rady z 9. července 1991 pak z těchto dvou fakult vznikla Slezská univerzita se sídlem v Opavě. Jedná se o veřejnou vysokou školu sídlící v Opavě a Karvině. V současné době má čtyři součásti: Filozoficko-přírodovědeckou fakultu v Opavě, Obchodně podnikatelskou fakultu v Karvině, Fakultu veřejných politik v Opavě a Matematický ústav v Opavě. Na ústavech, katedrách a specializovaných pracovištích univerzity v současnosti studuje na osm tisíc posluchačů.

Více o univerzitě a dění na ní najdete na www.slu.cz a www.inoviny.slu.cz